

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/117/2004

PREFERENCJE PARTYJNE W LIPCU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LIPIEC 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Udział w wyborach parlamentarnych, gdyby odbywały się one w lipcu¹, zapowiedziało zaledwie 40% ankietowanych, a trzeba przypomnieć, że rzeczywista frekwencja wyborcza jest zazwyczaj dużo niższa od deklarowanej. Nigdy dotąd poziom deklaracji uczestnictwa w wyborach nie był tak niski. Od czerwca, kiedy to bezpośrednio po wyborach do Parlamentu Europejskiego po raz pierwszy zarejestrowaliśmy bardzo duży (8-punktowy) spadek odsetka badanych zamierzających - według własnych deklaracji - wziąć udział w wyborach parlamentarnych, do lipca ich liczba zmalała o kolejne 4 punkty. Jednocześnie do nienotowanego dotychczas poziomu wzrósł odsetek osób z góry odmawiających udziału w tym głosowaniu. W lipcu - po raz pierwszy w historii naszych badań - liczba ankietowanych, którzy z całą stanowczością twierdzą, że nie pójną głosować (43%), okazała się większa niż liczba zapewniających o zamiarze uczestnictwa w wyborach parlamentarnych.

Można zatem mówić o nasilaniu się zaobserwowanych już w ubiegłym miesiącu tendencji, z jednej strony do narastającego zniechęcenia Polaków do polityki jako takiej, co przekłada się coraz silniej na odmowę udziału w procedurach demokratycznych, z drugiej zaś do zmian w obrębie obowiązujących w tej sferze norm - aprobowanych zachowań społecznych, według których nieuczestniczenie w wyborach traktowane jest jako coś niewłaściwego lub wręcz nagannego.

Dodatkowo poziom prawdopodobnej absencji wyborczej wzmacnia fakt, że wzrósł odsetek osób deklarujących udział w wyborach, ale niemających sprecyzowanych sympatii partyjnych. Obecnie 18% potencjalnych uczestników wyborów (o 5 punktów więcej niż w czerwcu) nie wie, na kogo oddałoby swój głos.

Tabela 1

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?											
	XI	XI/XII	XII	I	II	II/III	III	IV	V	VI	VII
	2003			2004							
	w procentach										
Trudno powiedzieć	23	22	26	21	21	20	20	24	21	13	18

W lipcu największym poparciem społecznym cieszy się PO, na którą chce głosować 29% badanych wybierających się na wybory i mających sprecyzowane preferencje partyjne. Od ubiegłego miesiąca notowania tej partii w zasadzie się nie zmieniły (1-punktowy wzrost poparcia mieści się w granicach błędu statystycznego). Na drugim miejscu, z takim samym wynikiem jak w czerwcu, plasuje się LPR, którą popiera 16% potencjalnych uczestników wyborów. Lipiec jest zatem już drugim miesiącem utrzymywania się wysokich (najwyższych z dotychczasowych) notowań tej partii. Do poziomu sprzed wyborów do Parlamentu Europejskiego powróciło poparcie dla PiS. W stosunku do czerwca liczba zwolenników tej partii wzrosła o 4 punkty - obecnie opowiada się za nią 14% potencjalnych uczestników wyborów mających ukształtowane preferencje. Od dwóch miesięcy na relatywnie niższym poziomie, jak na dotychczasowe notowania tej partii, utrzymuje się natomiast poparcie dla Samoobrony. Gdyby wybory odbywały się w lipcu, partia Andrzeja Leppera mogłaby liczyć na 13% głosów. Jeszcze w maju do jej zwolenników zaliczał się co piąty zadeklarowany wyborca o sprecyzowanych sympatiach partyjnych, w porównaniu zaś z okresem, kiedy miała najlepsze notowania (w marcu br.), popiera ją obecnie o połowę mniej osób.

Wyraźnie mniejszym poparciem niż czołówka rankingu cieszą się pozostałe liczące się na scenie politycznej ugrupowania. Na PSL chciałoby obecnie głosować 6% badanych wybierających się na wybory i mających sprecyzowane preferencje. Na granicy 5-procentowego progu wyborczego utrzymuje się poparcie dla SLD. W stosunku do czerwca notowania obu tych partii nieznacznie się pogorszyły - minimalnie zmniejszyła się (o 1 punkt) liczba zwolenników PSL, a poparcie dla SLD zmalało o 2 punkty. Gdyby wybory odbywały

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (170) przeprowadzono w dniach 9-12 lipca 2004 roku na liczącej 920 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

się w lipcu, szanse na miejsce w parlamencie miałyby jeszcze Unia Wolności, na którą głosowałoby 5% potencjalnych wyborców (o 2 punkty więcej niż w czerwcu). Poniżej 5-procentowego progu w dalszym ciągu kształtuje się natomiast poparcie dla SdPi (4%). Na jeszcze mniej głosów mogłaby liczyć KPEiR (3%) oraz UP, za którą opowiada się obecnie zaledwie 2% badanych wybierających się na wybory i mających sprecyzowane preferencje.

Tabela 2

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach i mających sprecyzowane sympatie polityczne*							
	I 2004	II 2004	II/III 2004	III 2004	IV 2004	V 2004	VI 2004	VII 2004
	w procentach							
Platforma Obywatelska RP	29	31	29	27	29	26	28	29
Liga Polskich Rodzin	10	8	9	7	6	7	16	16
Prawo i Sprawiedliwość	13	10	10	15	9	13	10	14
Samoobrona RP	11	18	23	24	24	20	13	13
Polskie Stronictwo Ludowe	6	5	7	4	5	8	7	6
Sojusz Lewicy Demokratycznej	17	18	11	10	6	5	7	5
Unia Wolności	3	2	1	2	2	3	3	5
Socjaldemokracja Polska	-	-	-	-	7	5	4	4
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	1	2	2	2	1	3	3	3
Unia Pracy	4	3	3	3	4	3	4	2
Unia Polityki Realnej	0	1	1	0	1	2	1	1
Inne	1	2	1	1	3	1	1	2
N=	464	402	617	426	396	410	367	299

* **Uwaga:** W tabeli nie uwzględniono odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Wielkość poparcia dla poszczególnych ugrupowań jest procentowana do tej grupy wyborców, którzy po pierwsze - chcą uczestniczyć w wyborach, po drugie - wiedzą, na kogo będą głosować.

Lipiec przyniósł potwierdzenie zaobserwowanych w ubiegłym miesiącu niepokojących - z punktu widzenia legitymizacji systemu politycznego - zjawisk w postawach politycznych Polaków. Narastający od dłuższego czasu krytycyzm i zniechęcenie do polityki i polityków jeszcze wyraźniej niż w czerwcu skutkuje demonstracyjnie okazywaną niechęcią

do uczestnictwa w wyborach. Niska frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego była najwyraźniej katalizatorem ułatwiającym ujawnianie prawdziwego stosunku części obywateli do sfery polityki, w tym wyborów. W lipcu - po raz pierwszy w historii naszych badań - liczba Polaków jednoznacznie odrzucających udział w wyborach jest większa niż odsetek zadeklarowanych wyborców, którzy przesądzą o składzie Sejmu. Taki układ z pewnością nie przyczyni się do wzmocnienia, i tak już niewielkiego, autorytetu parlamentu.

Utrzymuje się ukształtowany po wyborach do Parlamentu Europejskiego układ preferencji partyjnych. Nadal największym poparciem cieszy się Platforma Obywatelska, dobre notowania ma również LPR, przy jednoczesnym słabym wyniku Samoobrony. Jedynym ugrupowaniem, którego notowania w stosunku do ubiegłego miesiąca znacząco się poprawiły, jest PiS.

Opracowała
Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział? 1 - Na pewno wziął(ę)bym w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wziął(ę)bym w nich udział; 3 - Na pewno nie wziął(ę)bym w nich udziału

	(%)			
	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	40	17	43	920
Płeć				
Mężczyźni	41	16	43	445
Kobiety	38	18	43	475
Wiek				
18-24 lat	41	18	40	134
25-34	28	21	50	167
35-44	40	19	41	152
45-54	45	16	40	182
55-64	44	15	41	125
65 lat i więcej	40	13	46	161
Miejsce zamieszkania				
Wieś	41	18	40	338
Miasto do 20 tys.	30	23	47	110
20-100 tys.	34	18	48	183
101-500 tys.	39	13	48	177
501 tys. i więcej mieszk.	53	13	34	112
Wykształcenie				
Podstawowe	32	16	52	256
Zasadnicze zawodowe	35	18	47	238
Średnie	44	18	38	321
Wyższe	54	16	30	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	60	16	25	61
Prac. umysł. niż. szczebla	41	19	40	78
Pracownicy fiz.- umysł.	30	16	54	76
Robotnicy wykwalifikowani	27	29	44	76
Robotnicy niewykwalifik.	27	23	50	34
Rolnicy	53	15	32	49
Pracujący na własny rach.	36	14	50	42
Bierni zawodowo				
Renciści	38	15	48	96
Emeryci	44	14	42	194
Uczniowie i studenci	49	17	34	57
Bezrobotni	37	16	47	108
Gospodynie domowe i inni	29	19	52	49
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	49	11	39	131
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	30	24	46	61
sekt. pryw. poza rolnict.	30	24	47	172
prywatnym gosp. rolnym	50	13	36	56
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	39	13	49	120
301-500	29	16	55	141
501-900	36	17	47	224
901-1200	52	13	35	68
Powyżej 1200 zł	55	12	33	65
Ocena własnych war. mater.				
Złe	35	15	51	269
Średnie	38	19	43	410
Dobre	48	16	36	240
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	52	9	39	49
Raz w tygodniu	46	16	38	453
1-2 razy w miesiącu	31	27	42	139
Kilka razy w roku	34	18	48	169
W ogóle nie uczestniczy	28	9	63	110
Poglądy polityczne				
Lewica	46	18	36	141
Centrum	32	20	48	285
Prawica	58	13	29	210
Trudno powiedzieć	30	17	53	282

Tabela 2. Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?

(%)

	ChD III RP	IdP	KPEiR	LPR	PLD	PO RP	PSL	PiS	RO
Ogółem	0	0	3	16	0	29	6	14	0
Płeć									
Mężczyźni	1	1	3	12	1	28	4	15	0
Kobiety	0	0	3	19	0	30	8	13	1
Wiek									
18-24 lat	2	0	0	11	0	50	6	7	2
25-34	0	0	0	6	0	23	5	19	0
35-44	0	0	3	15	0	30	7	13	0
45-54	0	0	4	17	0	26	4	17	0
55-64	0	2	3	8	2	32	6	18	0
65 lat i więcej	0	0	6	31	0	14	9	10	0
Miejsce zamieszkania									
Wieś	0	0	1	17	0	14	13	12	1
Miasto do 20 tys.	0	0	7	19	3	25	4	3	0
20-100 tys.	2	0	8	8	0	43	6	16	0
101-500 tys.	1	2	0	18	0	36	0	17	0
501 tys.i więcej mieszk.	0	0	2	15	0	34	2	17	0
Wykształcenie									
Podstawowe	0	0	4	23	0	21	5	12	0
Zasadnicze zawodowe	0	0	2	14	1	21	9	20	0
Średnie	1	0	4	17	0	35	7	11	1
Wyższe	0	2	0	4	0	34	2	14	0
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	0	3	0	6	0	32	0	10	0
Prac.umysł.niż.szczebła	0	0	0	10	0	38	7	23	0
Pracownicy fiz.- umysł.	0	0	4	27	0	35	0	8	0
Robotnicy wykwalifikowani	0	0	0	5	0	32	0	28	0
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	0	0	16	0	13	0
Rolnicy	0	0	0	26	0	16	18	7	0
Pracujący na własny rach.	0	0	0	17	0	38	0	31	0
Bierni zawodowo									
Renciści	0	0	17	21	0	16	5	13	0
Emeryci	0	0	4	20	1	20	9	13	0
Uczniowie i studenci	4	0	0	10	0	50	5	9	3
Bezrobotni	0	0	0	12	0	35	7	13	0
Gospodynie domowe i inni	0	0	0	24	0	20	12	8	0
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	0	0	0	16	0	30	3	19	0
spółce właścicieli									
prywatnych i państwa	0	0	4	0	0	37	0	26	0
sekt. pryw. poza rolnict.	0	3	0	11	0	41	0	13	0
prywatnym gosp. rolnym	0	0	0	17	0	15	22	7	0
Dochody na jedną osobę									
Do 300 zł	0	0	2	16	2	13	13	10	0
301-500	0	0	2	10	0	33	9	17	2
501-900	0	2	2	11	0	37	7	12	0
901-1200	0	0	0	20	0	28	0	20	0
Powyżej 1200 zł	0	0	10	12	0	44	3	5	0
Ocena własnych war. mater.									
Złe	0	1	4	19	0	28	5	10	0
Średnie	0	0	1	19	1	17	8	20	1
Dobre	1	0	4	8	0	43	5	9	0
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	0	0	4	44	0	19	5	11	0
Raz w tygodniu	1	0	3	20	1	27	7	14	0
1-2 razy w miesiącu	0	3	0	5	0	30	8	4	0
Kilka razy w roku	0	0	3	4	0	30	5	23	0
W ogóle nie uczestniczy	0	0	3	0	0	39	0	10	0
Poglądy polityczne									
Lewica	0	0	5	5	0	25	4	3	0
Centrum	0	0	1	9	0	31	10	15	1
Prawica	1	0	1	26	0	37	2	18	0
Trudno powiedzieć	0	2	7	12	1	13	12	15	0

(continued)

Tabela 2 (cd.)

	(%)								
	Samo- obrona	SdPi	SLD	UPR	UP	UW	Zieloni 2004	Inne partie	Liczba osób
Ogółem	13	4	5	1	2	5	0	2	299
Płeć									
Mężczyźni	16	7	6	1	2	3	0	2	155
Kobiety	9	1	5	1	2	6	1	2	144
Wiek									
18-24 lat	7	6	0	2	2	2	2	0	44
25-34	16	7	10	0	2	13	0	0	37
35-44	11	5	7	2	1	4	0	2	52
45-54	15	1	5	0	4	5	0	3	70
55-64	8	6	8	2	0	2	0	3	46
65 lat i więcej	17	3	4	0	2	2	0	2	51
Miejsce zamieszkania									
Wieś	27	6	3	0	2	1	1	1	103
Miasto do 20 tys.	9	0	13	4	5	5	0	3	25
20-100 tys.	7	5	2	2	2	0	0	0	55
101-500 tys.	5	0	13	0	2	4	0	4	62
501 tys. i więcej mieszk.	0	7	2	2	2	17	0	2	53
Wykształcenie									
Podstawowe	24	0	4	0	3	2	0	1	62
Zasadnicze zawodowe	21	3	3	0	1	1	0	4	67
Średnie	6	5	6	2	2	3	1	1	120
Wyższe	3	8	8	2	2	17	0	3	50
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	6	7	10	4	2	17	0	4	34
Prac. umysł. niż. szczebla	0	13	5	0	4	0	0	0	29
Pracownicy fiz.- umysł.	16	0	5	0	5	0	0	0	17
Robotnicy wykwalifikowani	13	7	8	0	6	0	0	0	15
Robotnicy niewykwalifik.	50	22	0	0	0	0	0	0	5
Rolnicy	32	0	0	0	0	0	0	0	23
Pracujący na własny rach.	0	0	13	0	0	0	0	0	12
Bierni zawodowo									
Renciści	18	0	4	0	0	6	0	0	30
Emeryci	12	5	7	1	2	2	0	3	65
Uczniowie i studenci	0	3	5	0	0	9	3	0	25
Bezrobotni	16	0	2	2	5	7	0	3	35
Gospodynie domowe i inni	25	0	0	0	0	0	0	10	8
Pracuje w:									
inst. państw., publicznej	3	11	8	2	4	2	0	2	59
spółce właścicieli									
prywatnych i państwa	12	6	0	0	7	7	0	0	16
sekt. pryw. poza rolnict.	10	0	11	0	0	10	0	0	36
prywatnym gosp. rolnym	35	4	0	0	0	0	0	0	25
Dochody na jedną osobę									
Do 300 zł	27	0	5	3	5	0	0	4	39
301-500	13	8	0	2	3	0	0	0	35
501-900	10	4	3	0	4	5	0	2	67
901-1200	4	5	14	0	0	4	0	6	28
Powyżej 1200 zł	4	6	10	0	0	7	0	0	35
Ocena własnych war. mater.									
Złe	23	1	2	0	2	1	0	4	77
Średnie	9	5	5	2	2	7	1	2	125
Dobre	9	5	8	1	3	4	0	0	98
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	15	0	0	0	0	0	0	0	19
Raz w tygodniu	12	2	4	2	3	3	0	1	171
1-2 razy w miesiącu	23	4	11	0	2	7	0	2	34
Kilka razy w roku	10	8	6	0	0	7	2	3	49
W ogóle nie uczestniczy	6	15	8	0	0	12	2	6	27
Poglądy polityczne									
Lewica	12	19	19	0	0	4	1	4	58
Centrum	15	0	5	0	3	8	0	1	68
Prawica	5	0	1	2	3	4	0	0	115
Trudno powiedzieć	25	2	2	2	1	2	0	4	58